

jedinice, svi dijelovi koji se uočavaju na razini teksta dobivaju značenje s obzirom na funkciju koju oni imaju u cjelini i s obzirom na položaj cjeline u određenom društvenom kontekstu. Tu poznatu tezu autor ne preispituje, nego je prenosi na druge, srodne probleme. Pita se tako o uzrocima nestabilnosti usmenih oblika, o retoričkoj efikasnosti pojedinih književno-stilističkih sredstava, o kriterijima za definiciju usmenih žanrova i slično.

Osim teorijske razine koju autor uspješno održava, knjiga sadrži i "glavni lik". Na njezinim stranicama odzvanjaju glasovi duhovitog mudrijaša - teksaškog "trickstera" koji kao da simbolizira mudrost jednog oblika života ili jednog vremena za koje moderna (američka) civilizacija ima sve manje sluha. Bauman je znao osjetiti teksaško folklorno bogatstvo. Zajedno s Americom Paredesom pokrenuo je istraživanje folkloru na teksaškim sveučilištima i izradio metodološku osnovu koja je inspirirala mnoga kasnija djela na području američkog folkloru i antropologije. Tako je nastala njihova zajednička knjiga: *Toward New Perspectives in Folklore* (1972). Očito je nostalgija za tim vremenima i za tim krajem prevladala, pa je autor možda i nesvjesno zaboravio na kritičnost prema nekim teorijskim pretpostavkama koje već dulje vremena prestaju biti održive. To je, dakle, knjiga posvećena jednom pogledu na svijet, jednom sustavu vrijednosti prema kojemu je pričanje priča najvažniji oblik društvenog života, potvrda ljudskog postojanja. U prilog tome govori i završetak knjige. Umjesto zaključka - kratka šala s razgovjetnom poantom!

Napravljen je veliki kompjutor u koji su znanstvenici upisali čitavo znanje svijeta. Da provjere kako funkcionira takav stroj, odluče mu utipkati pitanje: Hoće li stroj ikada zamijeniti čovjeka? Kompjutor započne obradu: br, vr, gr, pali svjetla, gasi svjetla... i napokon na štampaču izađe odgovor: "To me podsjeća na jednu priču".

Mirna VELČIĆ

Adeline R. Tintner, *The Pop World of Henry James, From Fairy Tales to Science Fiction*, U.M.I. Research Press, Ann Arbor; London 1989, 317 str.

Knjigom *Popularni svijet Henry Jamesa* autorica se po treći put predstavlja kao temeljiti poznavalac umjetničkog opusa što ga je iza sebe ostavio glasoviti američki književnik - Henry James. Dosad je naime Adeline R. Tintner objavila dvije knjige na temu stvaralaštva Henry Jamesa. Prva, pod naslovom *Muzejski svijet Henry Jamesa* (*The*

Museum World of Henry James), trebalo je da pokaže veze između vizualnih umjetnosti i Jamesova djela. Druga, pod naslovom *Svijet književnosti Henry Jamesa* (*The Book World of Henry James*), uputila je na ogroman utjecaj klasika - od Shakespearea do Balzaca - na Jamesove romane i pripovijetke. Sad, u trećoj knjizi, autorica otkriva veze s bajkovitim svijetom i pronalazi primjere tzv. popularne književnosti koji su nadahnjivali Jamesovu umjetnost.

Jamesova "alkemija", sugerirat će autorica, sastoji se u putovima prilagodbe, asimilacije, prepletanja i rekonstrukcije pripovjednih uzoraka kakve nalazimo u bajkama, klasičnim mitovima, biblijskim predajama, fantastičnim romanima. Velik je mozaik tekstova koji se daju očitati u Jamesovu djelu. Za poznate Perraultove priče: Tmoružica, Pepeljuga, Modrobradi, Crvenkapica autorica će reći da tvore osnovu Jamesove metaforike i obogaćuju njegovo umjetničko tkivo. Pored tih bajki u središtu interpretacija Adeline R. Tintner naći će se i velik broj grčkih i rimskih predaja, Kiplingove kratke priče, te čak izvaci iz novina na prijelazu devetnaestog u dvadeseti vijek koji su pojedine događaje pretvarali u prave društvene skandale.

Mirna VELČIĆ